

FI lausuntopyyntö VV

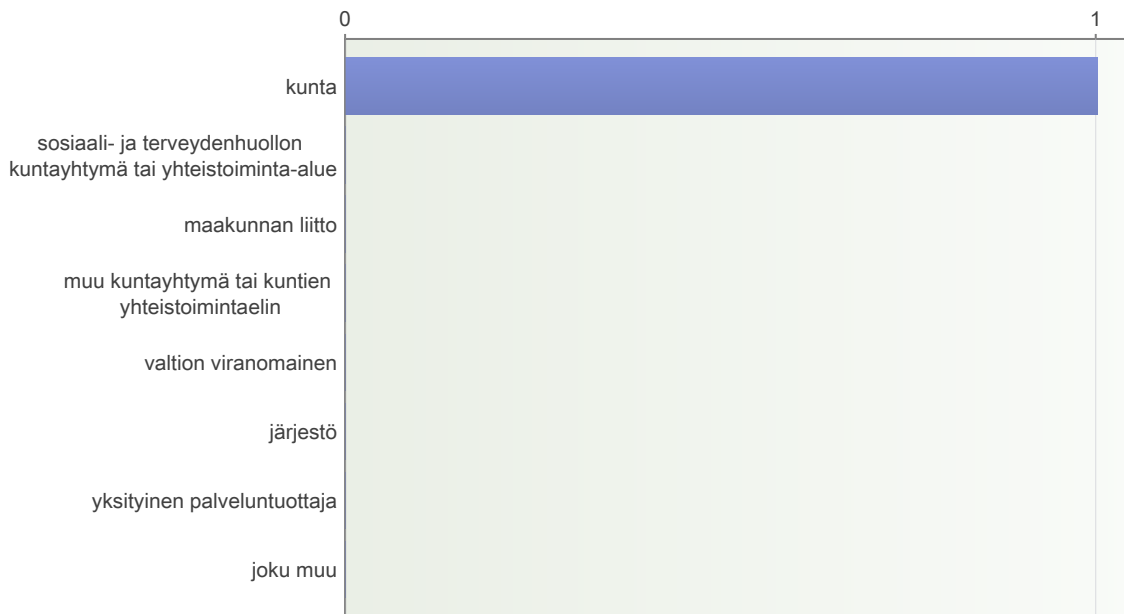
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Ulvilan kaupunki	Jenni Sorvisto	Jukka Moilanen	27.3.2017	Kaupunginhallitus

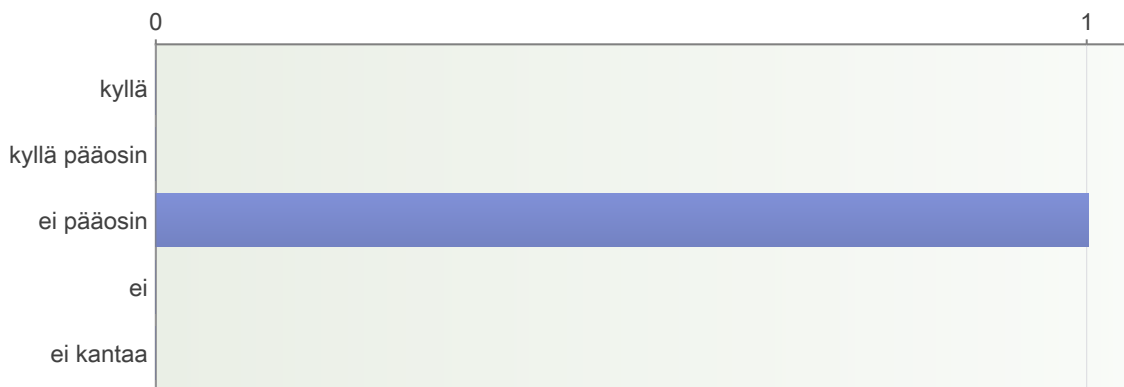
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

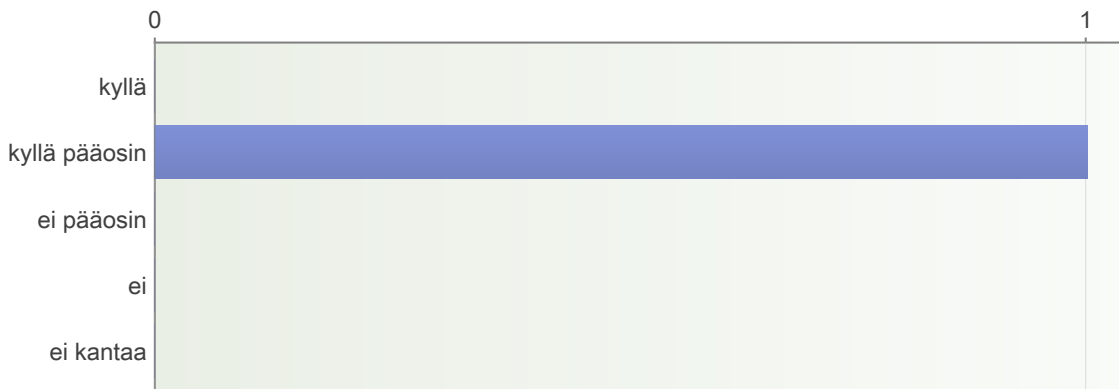
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yleisesti: Lausunnolla oleva valinnanvapauslakiluonnos on monilta osin varsin keskeneräinen ja sen myötä myös epämääräinen. Tästä syystä lausunnon antaminen tässä vaiheessa on osin lähes mahdotonta. Lakiesitykseen liittyvään vaikutusten arviointiin on niin ikään mahdoton ottaa kantaa lausunnossa, koska vaikutusten arviointia ei ole vielä tehty lopullisesta laajan valinnanvapauden näkökulmasta katsottuna. Maakuntaudistus ja siihen liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapaus voivat parantaa asiakkaan mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan palveluja ilman resurssipulasta johtuvaa viivytystä. On kuitenkin mahdollista, että monimutkaisesta valinnanvapausjärjestelmästä hyötyisivät eniten koulutetut, hyvätuloiset ihmiset, jotka osaavat sitä käyttää. Toisaalta on ilmeistä, että heikommassa ase-massa olevat moniongelmaiset ja oikeuksistaan vähemmän tietoiset asiakkaat hyötyvät valinnanvapaudesta vähemmän. Miten valinnanvapauslaki vaikuttaa alueellisesti, on vaikea tarkkaan arvioida ja jää nähtäväksi miten palvelutarjontaa lopulta syntyy esimerkiksi harvaan asutuille seuduille. On kuitenkin odotettavissa, että suoran valinnan palvelut keskittyvät tiheämmin asutuille kaupunkiseuduille. Nyt lausuttavana olevan valinnanvapauden laajentamisen tarkoituksena on vahvistaa erityisesti perustason palveluja ja turvata ihmisten nykyistä nopeampi hoitoon pääsy ja palvelujen saanti. Perustasoa olisi kuitenkin mahdollista vahvistaa myös muutoin kuin valinnanvapausjärjestelmän avulla.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

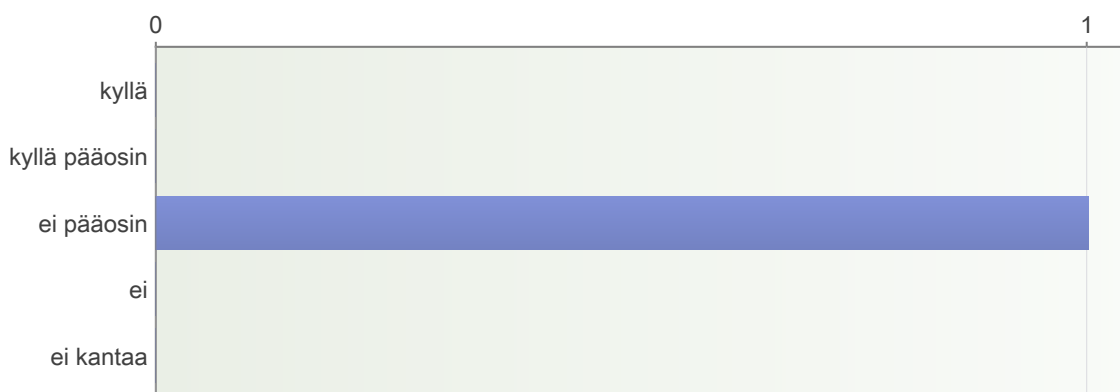
- Asiakkaan itsemääräämisoikeus palvelujen käytössä voi lisääntyä etenkin niiden asiakkaiden osalta, jotka eivät mm. taloudellisen tilanteensa vuoksi ole voineet valita palvelun tuottajaa yksityisiltä markkinoilta. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa tulevat myös olemaan hyvät alueilla, jonne palvelutuotantoa tulee keskittymään.

Kuten edellä on jo tuotu esille, laaja-alaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttävien sekä erityisryhmien mahdollisuudet vaikuttaa omiin palveluihinsa tarkoituksenmukaisella tavalla lakiluonnoksessa esitetystä valinnanvapausjärjestelmässä, on kuitenkin kyseenalainen. Kaikilla ei ole kykyä ja jaksamista perehtyä monimutkaiseen valinnanvapausjärjestelmään.

Lausuttavana olevan lakiluonnoksen perusteella jää epäselväksi, mitkä palveluista ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä palvelut liikelaitoksessa. On myös mahdollista, että lakiluonnokseen kirjattu liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluja voi lain tarkoituksen vastaisesti hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuutta. Liikelaitoksen rooli suunnitellussa palvelujärjestelmässä on vaikea.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

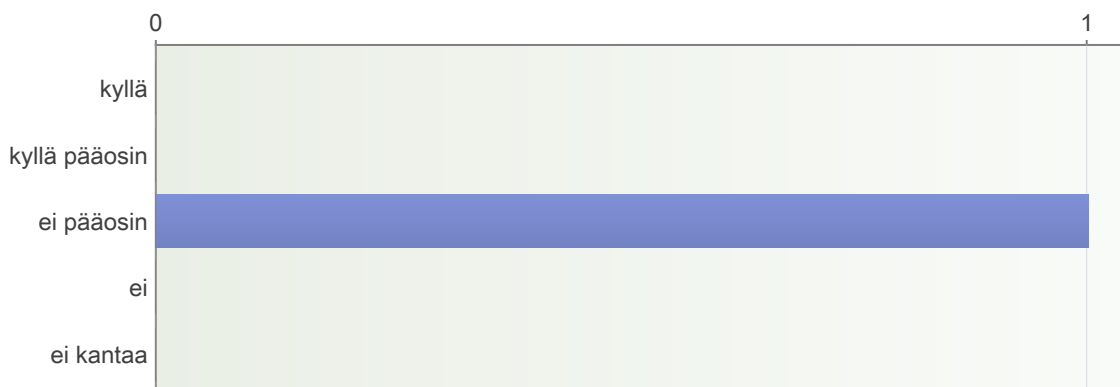
Vastaajien määrä: 1

- On todennäköistä, että alueellisia eroja palvelujen saatavuudessa edelleen on ja todellinen valinnan mahdollisuus syntyy ainoastaan riittävän tiheästi asutuilla alueilla. Jotta valinnanvapautta voi käyttää, tulee asiakkaalla myös olla riittävästi informaatiota käytettävissään ja tähän nähden palveluista tiedottamisella on suuri merkitys. Asiakkaalla tulee myös olla kykyä tehdä etunsa mukainen valinta. Riskinä on, että asiakkaan valintaa ohjaavat irrelevantit ulkoiset vaikuttimet, jotka eivät palvele asiakkaan etua. Ovatko tarjolla olevat palvelut asiakkaan tilanteeseen sopivia ja toimivatko ne tarkoituksenmukaisella tavalla yhteen, jää lakiluonnoksen perusteella avoimeksi.

On todennäköistä, että työterveydenhuollon palveluja tällä hetkellä käyttävistä henkilöistä ainakin osa siirtyy käyttämään valinnanvapauden piirissä olevia palveluja.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

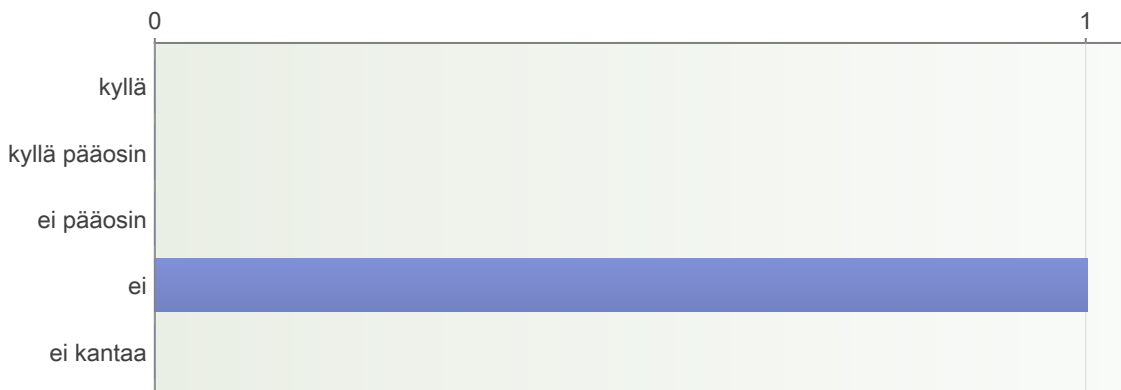
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksessa ei ole elementtejä, jotka erityisesti tukisivat nykyistä enemmän laaja-alaisten palvelukokonaisuuksien yhteensovittamista. Palvelujen tuottajien määrä lisääntyy ja kokonaiskuvan muodostaminen todennäköisesti vaikeutuu. Maakunnan eli palvelujen järjestäjän vaikutusmahdollisuudet monituottajaisen palveluketjun hallintaan ovat nykyistä julkista palveluntuottajaa (kunnat, sairaan-hoitopiirit) heikommat. Lakiluonnoksessa edellytetään maakunnan huolehtivan laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maa-kunnan mahdollisuudet ohjata kaikkia tuottajia ovat kuitenkin suunnitellussa järjestelmässä rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisiin meneviä sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen valvonta- ja seurantamahdollisuudet ovat myöskin rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Lisäksi suunniteltu maksusetelijärjestelmä pirstaloi ja vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. On myös ilmeistä, että sopimusten ja tuottajien valvonta tulisivat edellyttämään runsaasti asiantuntijaresursseja hallintoon, ja tämä edellyttäisi henkilökuntasiirtoa palveluista byrokraatiaan. Myöskään tietojärjestelmät eivät tule olemaan valmiita lain suunniteltuun voimaantuloon mennessä ja tähän nähden tietoa ei tule olemaan tarkoituksenmukaisella tavoin ja riittävästi käytettävissä asiakkaan edun vaatimalla tavoin. Näyttääkin ilmeiseltä, että suunnitellussa aikataulussa ja laajuudessa toteutuva valinnanvapausuudistus tulisi ennemminkin vaarantamaan palvelujen integraation kuin parantamaan sitä.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

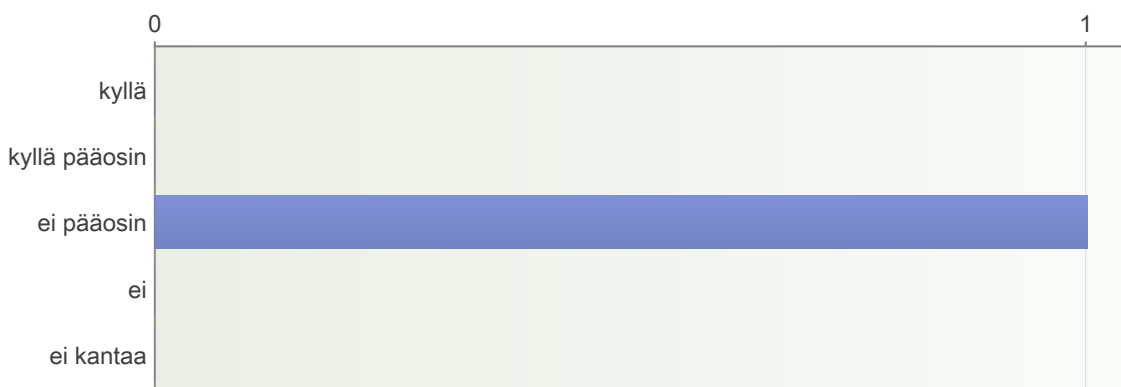
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On erittäin todennäköistä, että palvelujen kustannukset nousevat. Palvelujen järjestämisen ja tuotantoketjujen toimivuuden takaavan ICT järjestelmän on arvioitu maksavan satoja miljoonia ja sen toteutusaikataulu on avoin. Valinnanvapauden myötä hoitoon pääsyä rajoittavat tekijät vähenevät, joka sinänsä myönteisten vaikutusten lisäksi myös lisää kustannuksia. Valinnanvapausuudistuksen monituottajamallin toteutus näyttää kuvauksen perusteella lisäävän hallinnon tehtäviä järjestämisen ja tuottamisen jokaisella portaalla. Kustannusten kasvu on ilmeistä myös suun terveydenhuollossa. Lisäksi on todennäköistä, että julkisesti rahoitettuja suoran valinnan muihin palveluihin tulee uusia käyttäjiä henkilöistä, jotka aiemmin ovat hankkineet kyseiset palvelut omalla kustannuksellaan yksityissektorilta tai työterveyshuollossa. On myös ilmeistä, että henkilökohtaisesta budjetista aiheutuu riski kustannusten kasvulle. Kustannukset saattavat laskea pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna uusien palveluinnovaatioiden kautta sekä palveluohjauksen ja palvelujen priorisoinnin onnistuessa. Tähän pääsemiseksi ei kuitenkaan tarvita nyt suunnitellulla tavoin toteutettua valinnanvapausjärjestelmää.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

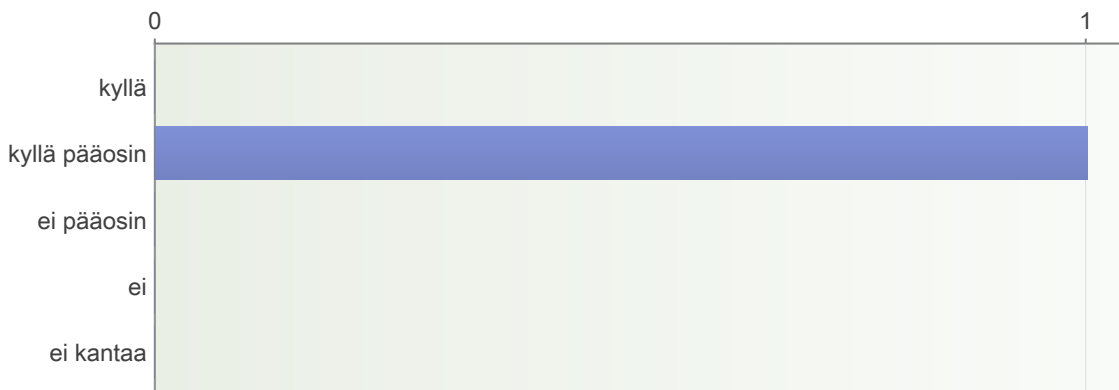
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden lisääminen nykyisestä on kannatettavaa. Lakiluonnokseen kirjatut säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat kuitenkin merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen. Lakiluonnokseen sisältyvät lukuisat asetuksenantovaltuudet antavat mahdollisuuden maa-kunnan itsehallinnon kaventamisen entisestään. Maakunnilla tulisi olla lakiluonnoksessa esitettyä laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita käyttää esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.
Sote-uudistuksen myötä muodostuva palvelukokonaisuus rakentuu maakunnan itsehallinnon varaan. Rahoitusvastuu sotepalveluista olisi lakiluonnosten perusteella kuitenkin valtiolla. Valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen osalta kansanvaltaisuuden tulisi toteutua maakunnan itsehallinnon ja maakuntavaltuuston päätöksenteon kautta. Jotta maakunnan kansanvaltaisuus ulottuisi valinnanvapausjärjestelmään kuuluviin palveluihin, tulisi maakunnalla olla niihin päätösvaltaa järjestämisvastuun keskeisiltä osin. Palvelujen sisällön lisäksi maakunnalla pitäisi olla päätösvaltaa myös taloudestaan. Kokonaisuutena arvioiden valinnanvapauden toteuttaminen luonnoksessa esitetyillä tavoin heikentää maakunnan itsehallintoa sekä lisää hallinnon ja talouden hoidon monimutkaisuutta.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

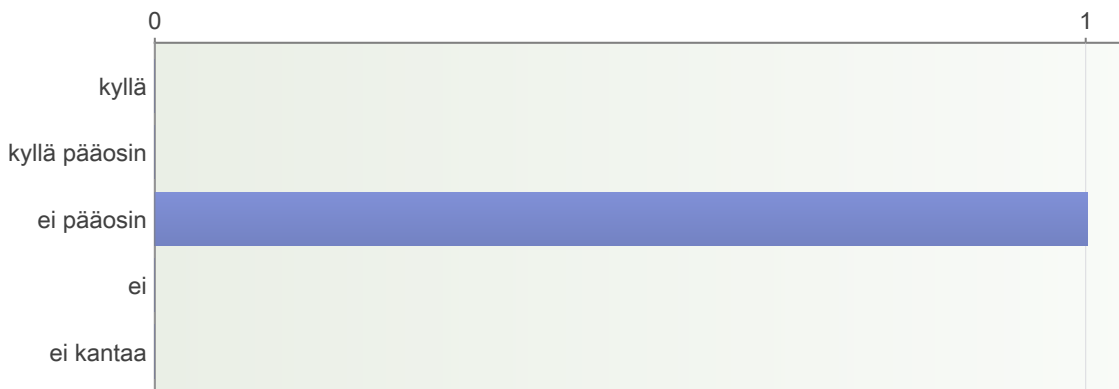
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksessa palveluista saatava korvaus on tuottajalle ennalta määrätty palvelujen järjestäjän toimesta. Tämä edistää toimintatapojen muutosta ja uusia innovaatioita siinä mielessä, että malli edistää tuottajia pienentämään tuotantokustannuksia riittävän voittomarginaalin saavuttamiseksi. Uudistuksen myötä sote-palveluihin tuleva kilpailuasetelma kannustaa myös julkisia palveluntuottajia mainonnan ja markkinoinnin segmentointiin ja uusien digitalisoitujen palvelujen käyttöönottoon.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvakuista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöittävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

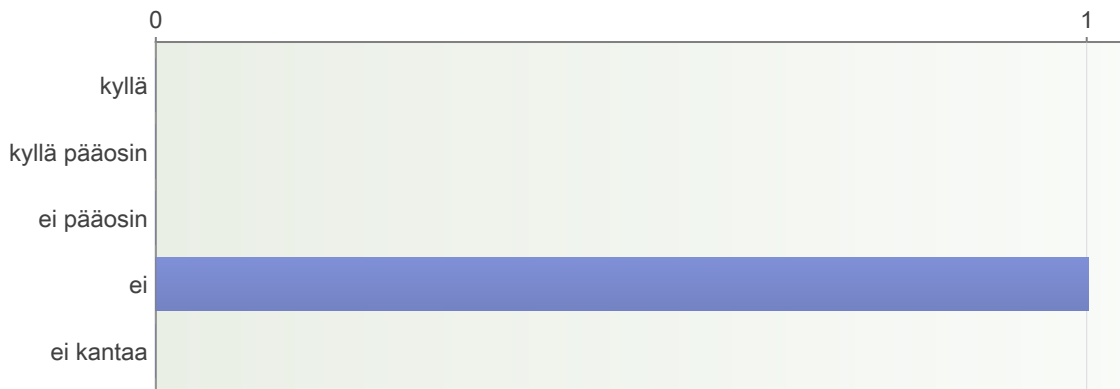
Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisen raja on epäselvästi määritelty lakiluonnoksessa ja perusteluissa eikä anna riittävää informaatioita tuotannon järjestämisestä muuttuvissa markkinatilanteissa. Laajennettuun perustason esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista. Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset. Epäselvää on, olisiko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palveluntarpeen arvioinnin perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin ja hidastaa oikeanlaista avun saamista. Säännös jättää maakunnalle mahdollisuuden määritellä suoran valinnan palvelujen sisältöä tarkemmin omilla

sopimuksissaan palveluntuottajien kanssa, ellei pykälään liittyvää asetuksenantovaltuutta käytetä. Alueellisiin markkina- ja muihin olosuhteisiin liittyvä maakuntien itsehallinnon mahdollistaminen suoran valinnan piiriin kuuluvien palvelujen määrittelemisessä on tarkoituksenmukaista. Jos asiasta säädetään asetuksella, maakunnan rooli suoran valinnan palvelujen osalta kaventuu lähes pelkästään rahoittajan rooliksi.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

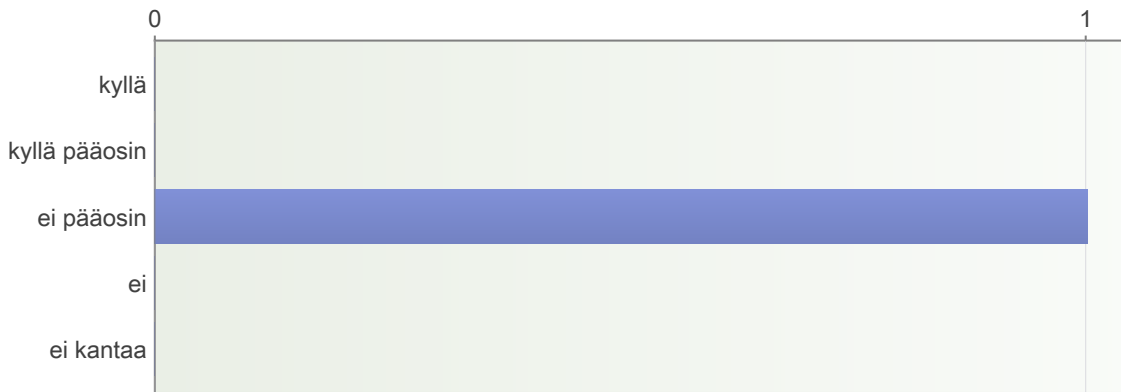
Vastaajien määrä: 1

- Järjestäjällä ei maksusetelijärjestelmässä ole käytännössä kuin jälkikäteisseurannan mahdollisuus. Tuottajien ohjaaminen vaatisi käytännössä koko palveluketjun jatkuvaa seurantaa eikä se suunnitellussa järjestelmässä ole mahdollista. Kun asiakas voi käyttää valinnanvapauttaan laajasti kaikkien niiden palveluntuottajien välillä, jotka ovat rekisteröityneet valtakunnalliseen palveluntuottajarekisteriin, on käytännössä mahdotonta, että edes maksusetelin antanut sote-keskus tai suunhoidon yksikkö pystyisi tehokkaasti kantamaan kokonaisvastuun asiakkaan palvelujen laadusta, saati että asiakkaasta vielä 'kauempana' oleva maakunta pystyisi käyttämään tehokkaasti ohjaus- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan maksusetelillä palveluja tuottavaan nähden. Maakunta ei myöskään voi estää asia-kasta valitsemasta mielestään "huonoa" palveluntuottajaa, jos tämä on valtakunnallisessa palvelun-tuottajarekisterissä.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

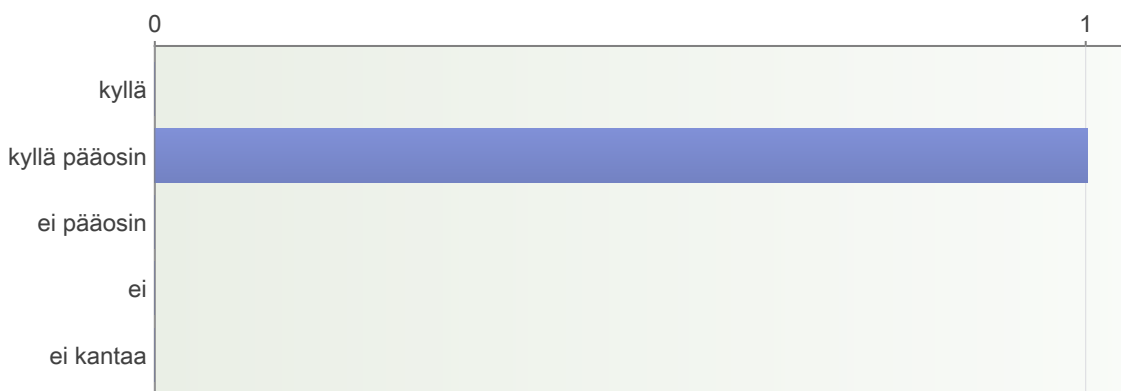
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmän kuvauksessa on paljon epäselviä linjauksia. Luonnoksen mukaan sote-keskusta ylläpitävä palveluntuottaja on vastuussa palveluketjussa tapahtuneista virheistä ja tämä vastuu koskee myös sote-keskuksen myöntämällä maksusetelillä toisen palveluntuottajan tuottamaa palvelua. Sote-keskuksella ei ole mahdollisuutta vaikkapa kieltää asiakasta käyttämästä maksuseteliä palveluntuottajaan, jonka tuottamien palvelujen laatu on sote-keskuksen mielestä huonoa. Maksusetelistä voi myös aiheutua ylimääräisiä kustannuksia ja lisätä sote-keskuksen riskiä siten, että sote-keskuksella voi olla omaa vapaata kapasiteettia tuottaa asiakkaalle tämän tarvitsemia palveluja, mutta asiakas käyttää hänelle laissa säädettyä oikeutta valita toinen palveluntuottaja, jonka palvelun kustannuksista sote-keskus kuitenkin vastaa. Palvelukokonaisuuksien itsenäiset osakokonaisuudet joihin maksuseteli tulee asiakkaan niin halutessa antaa, tulee yksilöidä tarkemmin.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

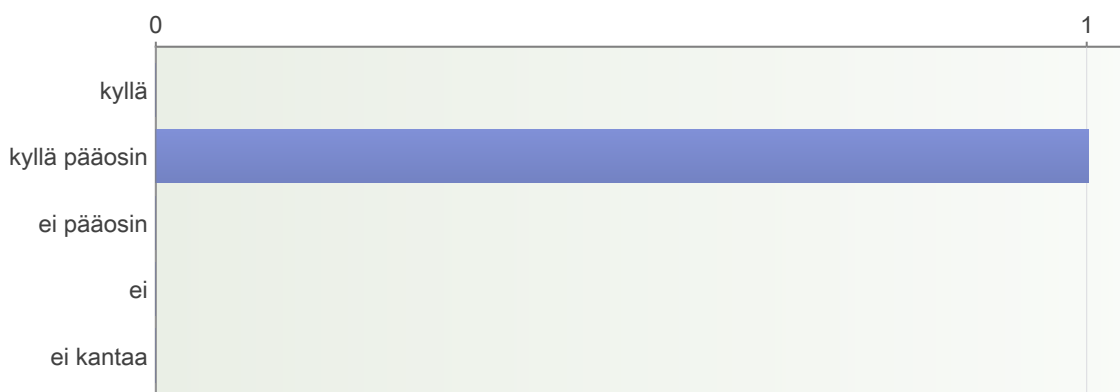
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen, kun hänellä on riittävästi tietoa omasta tilanteestaan ja palvelun tarpeestaan, tietoa tarjolla olevista palveluista, kykyä arvioida ja verrata keskenään palveluja ja niiden laatua sekä kykyä tehdä etunsa mukaisia valintoja tarjolla olevista palveluista.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

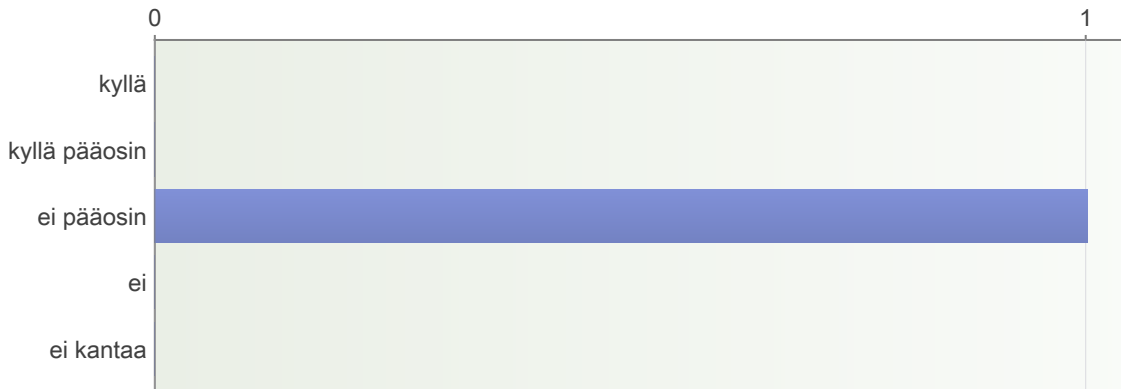
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa on varsin selkeästi ilmaistu periaatteet asiakkaan oikeudelle valita maakunnan liikelaitoksen toimipiste, josta saa tarvitsemansa liikelaitoksen tuotettavaksi säädetyt palvelut. Em. lainkohdan yksityiskohtaisia perusteluja koskevassa luonnoksessa on tuotu esille, että erityistason toimipisteen valinta voisi kohdistua myös tahdosta riippumattonta hoitoa tai huoltoa koskevaan yksikköön. Vaikka sote-palveluja tulee toteuttaa lähtökohtaisesti yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa, valinnanvapauden ulottaminen tahdosta riippumattomia palveluja tuottaviin yksiköihin ei aina toteuta asiakkaan etua ja asiakkaan oikeus valita tuleekin tällöin evätä. Näissä tilanteissa joissa asiakkaan valinnanvapautta joudutaan rajoittamaan, asiakkaan oikeusturva edellyttää muutoksenhakukelpoisen kirjallisen päätöksen tekemistä.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

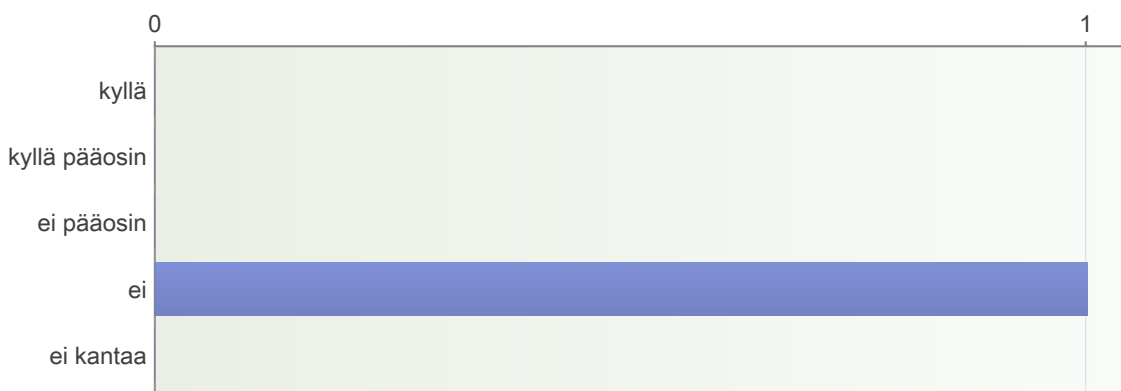
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisää asiakkaiden valinnanvapautta huomattavasti. Maakunnan tulisi kuitenkin voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajille. Nykyisessä palvelusetelijärjestelmässä kunta asettaa palveluntuottajan hyväksymiskriteerit. Tässä lakiluonnoksessa ei ole elementtiä, joka sijoittuisi valtakunnallisen rekisteröitymisen ja asiakaskohtaisen asiakassetelin välille.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa maakunnalle on asetettu varsin vaativa tehtävä ohjata palveluja erilaisten maksujen avulla. Asiakassetelin myöntää varsinaisesti maakunnan liikelaitos, joten ohjaava vaikutus on korkeintaan välillinen. Kun asiakas voi valita asiakassetelillä minkä tahansa ko. asiakassetelillä kustannettavia palveluja tuottavan tahon, joka on rekisteröitynyt valtakunnalliseen palveluntuottajarekisteriin, ei maakunnalla ole oikeutta kieltää asiakasta käyttämästä ko. palveluntuottajan palveluja vaikka se katsoisi tuottajan palveluissa olevan laatu- tai muita ongelmia.

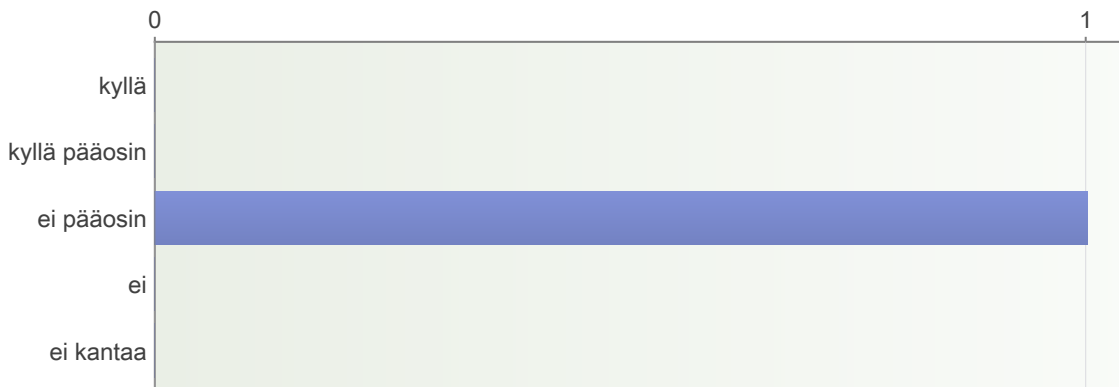
Perusoikeusnäkökulmasta on tärkeää, että palveluiden tuottaminen säilyy sekä asiakkaiden että tehtävien hoitamisesta vastaavien toimijoiden kannalta asianmukaisena ja toimivana kokonaisuutena. Maakunnan tulisikin voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajille.

Maakunta on vastuussa asiakassetelin (ja ilmeisesti myös maksusetelin) tulosidonnaisen asiakasmaksun perimisestä asiakkaalta. Järjestely työllistää maakunnan hallintoa merkittävästi, koska maakunnan on selvitettävä käytännössä koko maakunnan talouksien tulot ja ylläpidettävä tätä rekisteriä.

Yhteistyömahdollisuudet KELAn ja verottajan kanssa olisi syytä selvittää.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

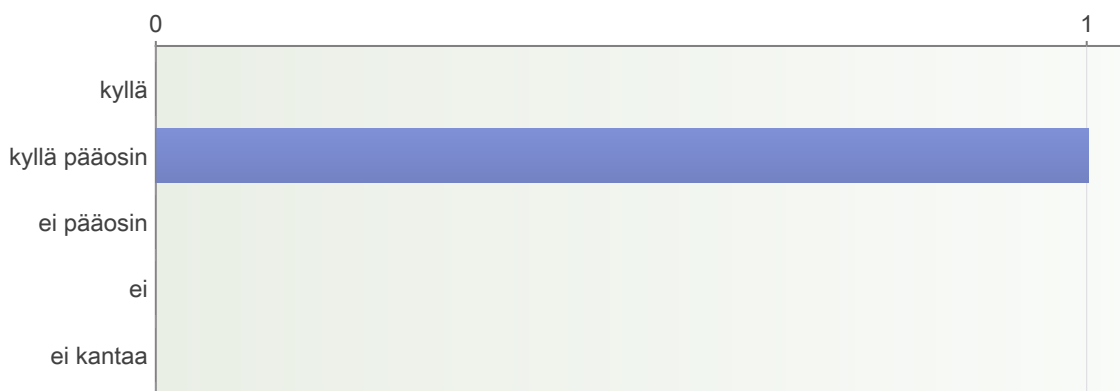
Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien päätöksentekoa esitetään voimakkaasti rajoitettavaksi. Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi.

Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

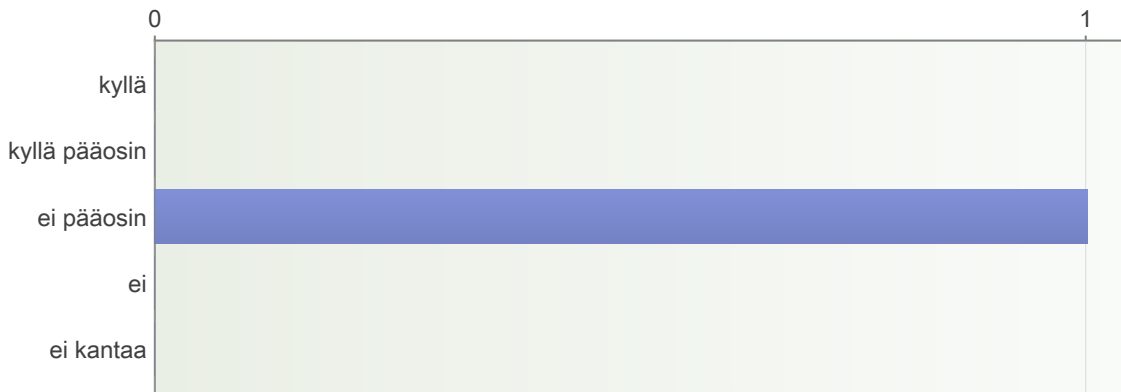
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaista budjettia koskevat säännökset antavat lähtökohtaisesti asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Kuitenkin se että asiakkaalla ei olisi henkilökohtaisen budjetin valittuaan miltään osin mahdollisuutta saada palveluja maakunnan liikelaitoksen tuottamana, voi asiakkaan palvelujen toteuttamisen kannalta osoittautua epätarkoituksenmukaiseksi. Henkilökohtaista budjettia koskevat pykälät ovat kuitenkin liian velvoittavia. Käytännössä menettely tarkoittaa sitä, että tähän ryhmään kuuluvalle asiakkaalle on aina pystyttävä selvittämään julkisesti tuotetusta hoidosta aiheutuvat kustannukset ja tarjottava tähän perustuva henkilökohtainen budjetti. Tämän lisäksi henkilökohtaisen budjetin käyttö ja siihen liittyvä yksityiseen tuotantoon perustuva palvelukokonaisuus tulee suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa. Menettely on erittäin raskas ja kallis.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

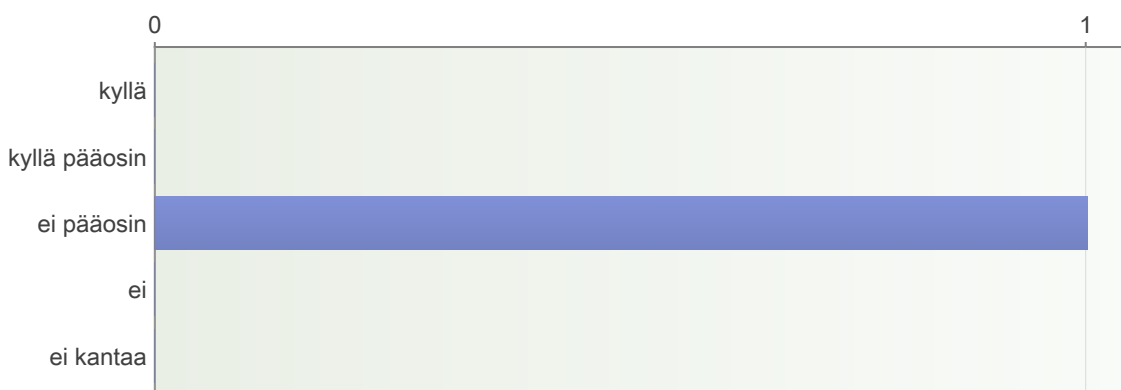
- On perusteltua säätää yhdenmukainen toimintamalli tilanteisiin, joissa asiakkaan ymmärrskyvyssä, tahdonmuodostuksessa tai –ilmaisussa on säännöksessä esille tuotuja ongelmia. Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei kuitenkaan sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Asian jatkovalmistelussa tuleekin realistisesti arvioida lakimuutoksen kustannusvaikutukset.

Jos potilas- ja asiakaslaissa tullaan luonnoksessa esitetyn mukaisesti säätämään, että myös ilmoituksen tekijällä on muutoksenhakuoikeus asiakkaan päätöksentekoa tukevaa henkilöä koskevassa asiassa, on perusteltua säätää ilmoituksentekijän oikeudesta saada tieto niistä asiakasta koskevista välttämättömistä arkaluonteisista tiedoista jotka ilmoittajalle on tälle annettavan muutoksenhakuohjauksen yhteydessä ilmoitettava. Potilas- ja asiakastiedot ovat lain nojalla ehdottomasti salassapidettäviä tietoja joita voidaan luovuttaa vain asiakkaan antaman suostumuksen tai lakiin perustuvan muun oikeuden perusteella.

Lakiluonnoksen perusteella jää tarkentumatta, mikä on henkilökohtaisen budjetin saavan henkilön oma osuus palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista; tarkoitus lienee toimia tälläkin hetkellä voimassa olevien säännösten puitteissa.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

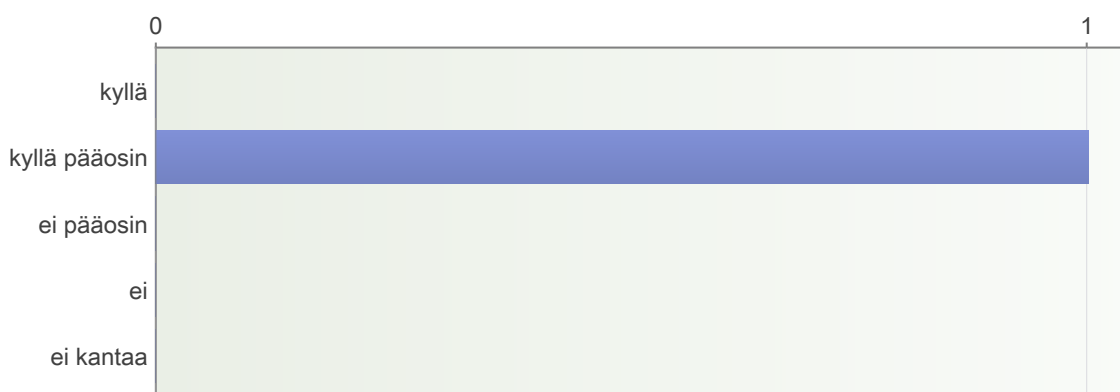
Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely aiheuttaa maakunnalle hallinnollista taakkaa ja edellyttää uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista. Uudistus toimeenpano ehdotetussa aikataulussa tarvittavien tiedolla johtamisen välineiden ja tietojärjestelmien puuttuessa synnyttää väistämättä myös ylimääräisiä kustannuksia.

Lakiluonnoksen 33 §:n sanamuodon mukaan hyväksyminen suoran valinnan palveluntuottajaksi olisi tehtävä, jos 1) palveluntuottaja on valtakunnallisessa palveluntuottajien rekisterissä ja lähtökohtaisesti liittynyt kantapalveluihin, 2) valinnanvapauslain asettamat asiakkaan kielelliset vaatimukset toteutuvat palveluntuottajan toiminnassa ja 3) palveluntuottaja toiminta täyttää maakunnan asettamat lakia tiukemmat ehdot. Luonnostelun perusteella maakunnalla ei siten olisi oikeutta olla hyväksymättä suoran valinnan palveluntuottajaa sen toimintaan ja toimitiloihin mahdollisesti kohdistuneessa tarkastuksessa havaittujen epäkohtien perusteella. Olisi perusteltua, että hyväksymisen kriteereiksi lisättäisiin ainakin, ettei mahdollisesti tehdyssä tarkastuksessa ole havaittu asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia tekijöitä. Lisäksi voisi harkita, onko lainkohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin syytä kirjata viittaus vielä luonnoksen asteella olevan palveluntuottajalain 23 §:n 2 momenttiin, joka velvoittaa julkisen palvelun järjestäjän ilmoittamaan valvontaviranomaiselle mm. niistä puutteellisuuksista tai epäkohdista, jotka se on saanut tietoonsa sotepalvelun tuottajan toiminnassa ja palveluissa.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

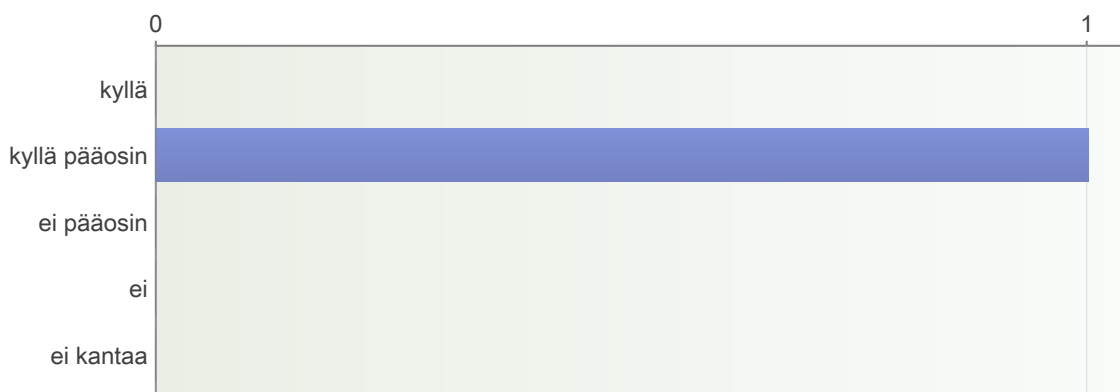
Vastaajien määrä: 1

- On tarkoituksenmukaista, että maakunta tekee hyväksymänsä suoran valinnan palvelujen tuottajan kanssa sopimuksen ennen kuin tämä voi aloittaa palvelutuotannon. On myös perusteltua, että lain tasolla säädetään myös niistä minimivaatimuksista, jota sopimuksen tulee sisältää ja että osapuolilla on mahdollisuus sopia myös muista asioista. Samoin sopimuksen noudattamista, muuttamista, irtisanomista ja purkamista koskeva sääntely lain tasolla on perusteltua.

Maksu- ja asiakassetelillä sekä henkilökohtaisen budjetilla palveluja tuottavat eivät tee sopimuksia setelin tai budjetin myöntävän tahon kanssa. Lainsäädännössä olisi tärkeää olla mekanismi, jolla maa-kunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua em. palveluntuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

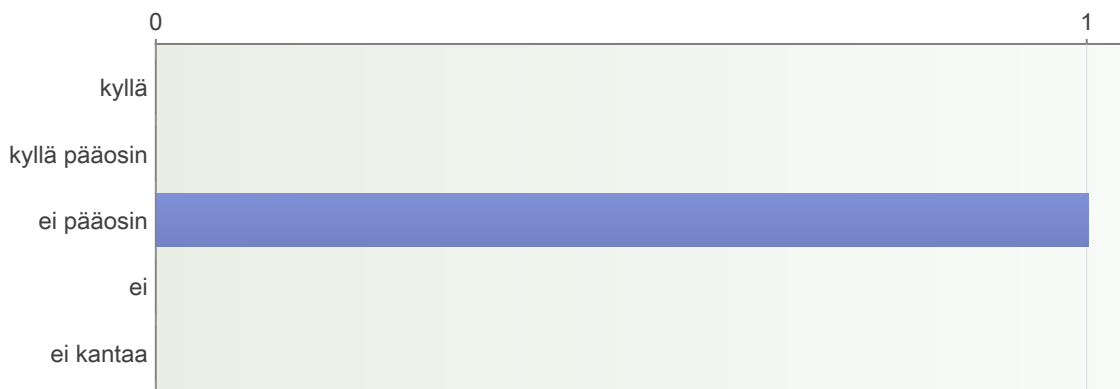
- Säännökset ovat uudistuksen tavoitteiden kannalta perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia. Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille maakunnan asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia. Suoran valinnan palvelujen tuottamista koskevan 41 §:n 3 momentin yksityiskohtaisia perusteluita koskien suoran valinnan palvelujen hankkimista myös muilla tavoin toisilta palvelujen tuottajilta voisi täsmentää. Palveluntuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnyksestä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä valmiuksista ja raportointivelvoitteesta.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

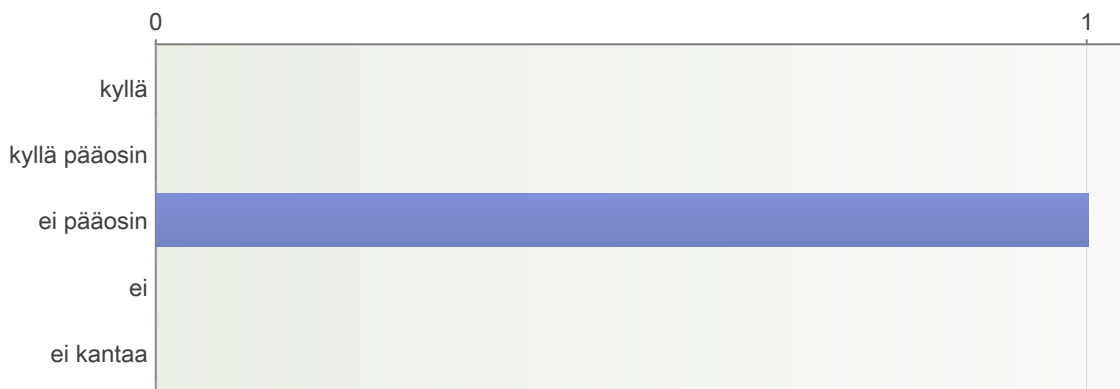
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan määrittelemien maksujen taso muodostuu käytännössä ko. palvelujen yleiseksi veloitusperusteeksi. Palvelujen tuottajan kannalta on ratkaisevaa, riittääkö maksu kattamaan tuotantokustannukset ja millaiseksi tuottajan voittomarginaali muodostuu. Alkuvaiheessa jouduttaneen maksuja ja niiden perusteita tarkistamaan useaan otteeseen, ennen kuin käsitys markkinoilla vallitsevasta kustannustasosta muodostuu. On huomattava, että myös julkisten yhtiöiden on saatava kustannustasonsa tasolle, jossa palvelusta saatavalla ylijäämällä kyetään kehittämään palveluja ja ylläpitämään palvelujen vaatima infra.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

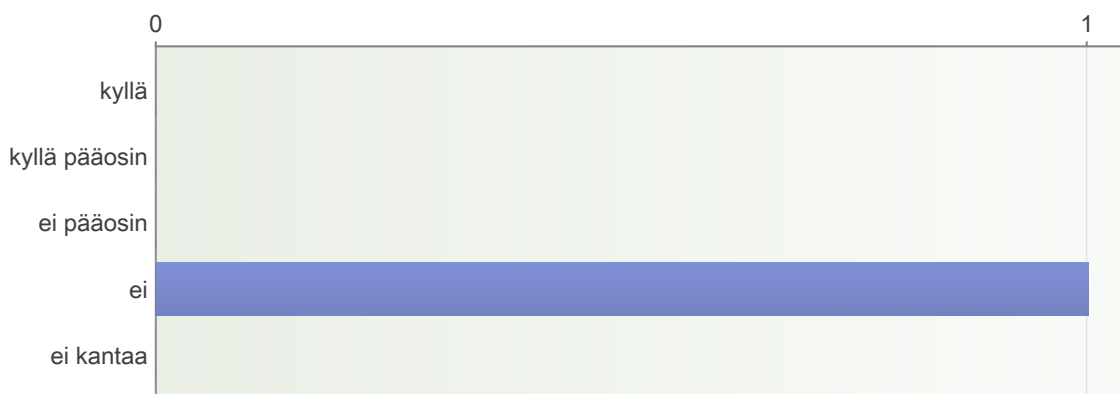
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On perusteltua, että maakunnan on lakiluonnoksen 56 §:ssä esitetty mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa. Jää kuitenkin lakiluonnoksen perusteella epäselväksi, miten tarkoitetut muut korvaukset toteutetaan.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

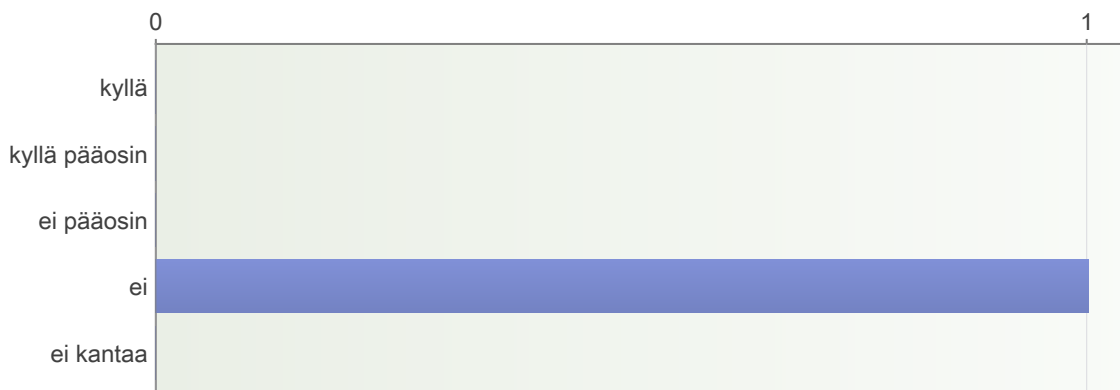
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen voimaan tuloon varattu aika on riittämätön.
Jos laki tulee voimaan suunnitellun mukaisesti 1.1.2019 jolloin markkinat samalla avautuvat suoran valinnan sote-keskuksille ja suun hoidon yksiköille samanaikaisesti kun otetaan käyttöön maksu- ja asiakassetelit ja henkilökohtaiset budjetit, palvelujen keskeytyksetön jatkuvuus on uhattuna. Lisäksi maakunnan yhtiöille varattu siirtymäaika vuoden 2021 alkuun on turha, jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa heti 1.1.2019. Myöskään tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelua ei ole perusteltua käynnistää ennen kuin lainsäädännön toiminnalliset yksityiskohdat ovat täsmentyneet.
Suunniteltu voimaantuloaikataulu edellyttäisi lisäksi maakunnalta merkittävien valmistelutoimien aloittamista jo vuoden 2018 aikana. Mm. suoran valinnan palvelujen tuottajien ilmoittautuminen alkaisi viimeistään 6 kk ennen vuoden vaihdetta, asiakkaiden informointi ja listautuminen sote-asiakkaksi alkaisi 2 kk ennen vuoden vaihdetta. Samoin suoran valinnan palvelujen tuottajien kanssa tehtävien sopimusten sisältö ja hyväksymiskriteerit sekä hinnoitteluperusteet tulisi olla katsottuna ennen palveluntuottajien ilmoittautumisen alkamista. Lisäksi asiakaseteleihin ja erityisesti henkilökohtaiseen budjettiin liittyen täytyisi tehdä kriteeristöt, päättää palveluista joissa asiakasseteli otetaan käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä ym.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

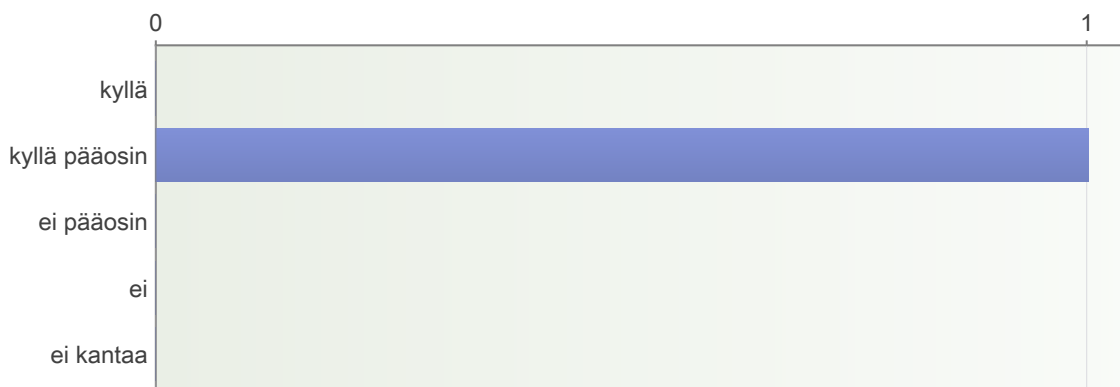
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suunniteltu asiakkaan laajaan valinnanvapauteen pohjaava monituottajamalli, heikentää huomattavasti maakunnan mahdollisuuksia toteuttaa perinteisesti järjestämisvastuun piiriin katsottavaksi kuuluvia palvelujen laadun varmistamiseen liittyviä velvollisuuksiaan. Uudistuksen vaiheistettu tai muu-toin pidemmälle aikavälille ulottuva voimaantulo olisi tarkoituksenmukaisempi uuden järjestelmän hallitun käyttöönoton kannalta. Valinnanvapauslakiluonnoksen säännökset eivät myöskään anna vastausta siihen, miten maakunta voisi varmistua, että valinnanvapautuottajat toimivat sekä kustannustehokkaasti että yksilön tarpeiden näkökulmasta yhdenvertaisesti ja lainsäädännön tarkoittamalla tavalla. Luonnoksen perusteella sote-palvelutuotannosta ja rahoitusjärjestelmästä tulee ilmeisen moniportainen ja monisyinen. Maakunnan järjestämisvastuun ja talouden osalta malli on kokonaisuudessaan vaikeasti hallittavissa. Rahoituksen pirstoutuminen voi lisäksi mahdollistaa tuotannon osa optimoinnin, jos sen hallitsemiseksi ei lain jatkovalmistelussa löydetä riittäviä keinoja.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntyymiseen?

Vastaajien määrä: 1

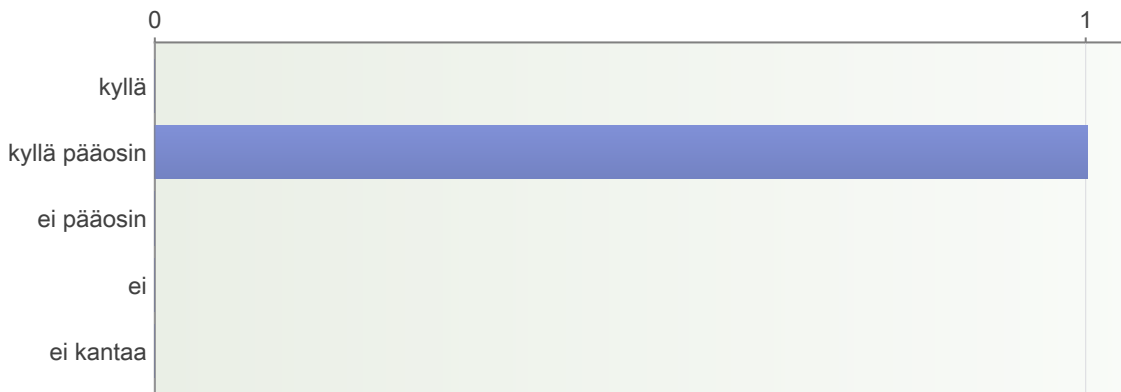
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitys saattaisi antaa täydellisesti onnistuessaan edellytykset aitojen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiselle. Onnistumisen edessä on kuitenkin monia kysymysmerkkejä ja uhkia joita myös lakiluonnoksen esitöissä on tuotu esille. On todennäköistä että ainakin osa uhkista toteutuu eikä laille asetettuja tavoitteita tavoiteta. Tulisi uudelleen arvioida, mitä palveluja markkinoille on perusteltua tuoda erityisesti uudistuksen alkuvaiheessa. Suoran valinnan palvelujen tuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienten toimijoiden markkinat ovat todennäköisesti maksusetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuotettavissa palveluissa ja alihankintaketjuissa.
Todennäköisesti erityisesti pienemmällä paikkakunnilla pienet palveluntuottajat saattavat perustaa yhdessä suoran valinnan palveluja tuottavan sote-keskuksen. Todennäköistä kuitenkin on, että mitta-kaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet.

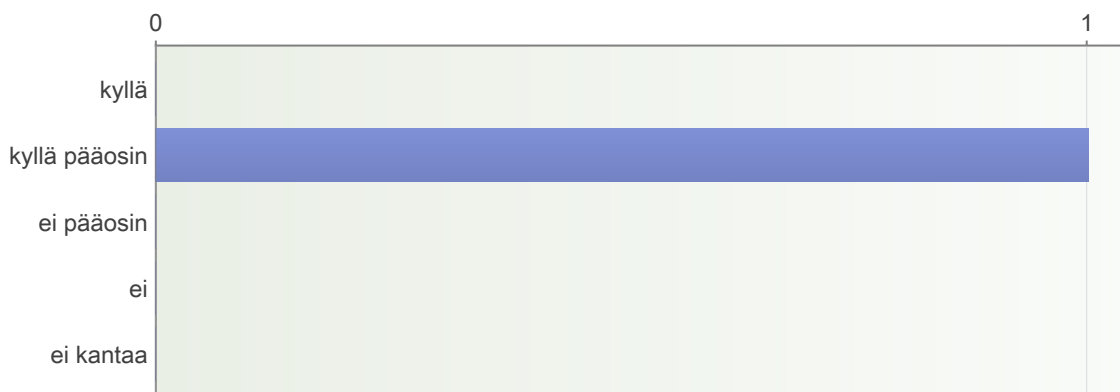
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Mahdollisuus valita haluamansa palvelu ja hoito lisää useimmiten ihmisen tyytyväisyyttä saamiinsa palveluihin ja tätä kautta henkilön kokemus palvelun laadusta sekä tosiasiallinen palvelun laatu voi myös lisääntyä. Asiakkaan vaikutusmahdollisuuksien ja tyytyväisyyden lisääntyessä asiakkaan palvelujen toteuttaminen voi myös helpottua ja yhteisymmärryksen löytyminen parantua.
Ei ole olemassa vertailupohjaa sille, miten nyt arvioitavana olevan uudistuksen kokonaisvaikutukset tulevat olemaan ja missä määrin mm. mainonta ja markkinointi ohjaavat asiakkaiden valintoja mahdollisesti myös epätarkoituksenmukaiseen suuntaan. Perusteltua olisi edetä rauhallisesti uudistuksen kanssa, kokeilla valinnanvapauden erilaisia toteutustapoja ja myös hyödyntää uudistuksessa parhaillaan käynnissä olevien kokeilujen tuloksia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

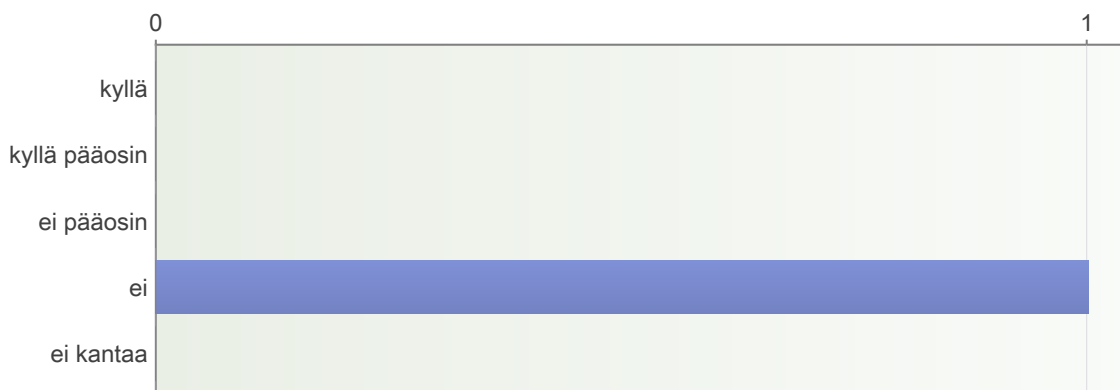
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon palvelujen saatavuus todennäköisesti paranee ja kysyntä lisääntyy uudistuksen myötä. Toisaalta uudistus aiheuttaa suuren todennäköisyyden kustannusten kasvulle, jos ja kun asiakkaalla on mahdollisuus valita yksityisen ylläpitämä suunhoidon yksikkö samalla asiakasmaksulla kun julkisesti tuotetun palvelun saisi.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen vaikutuksia ei ole otettu huomioon riittävästi vaikkakin myös riskejä on positiivisten vaikutusten lisäksi nostettu esille arvioinnissa. Koska lakiuudistus on vielä keskeneräinen ja säädöksiin tulevat muutokset ovat jatkovalmistelussa mahdollisia ja jopa todennäköisiä, ei vaikutustenarviointia voida pitää riittävänä. Onnistunut ja varteenotettava vaikutusten arviointi edellyttäisi kokeiluja, joissa erilaisia valinnanvapausmekanismeja voitaisiin aidosti testata.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Kuntien näkökulmasta valinnanvapauden toteutuminen tulee vaikuttamaan kuntien omistamien sote-kiinteistöjen käyttötarpeeseen ja tätä kautta vaikutukset heijastuvat kuntatalouteen. Sote-uudistus ja siihen sisältyvät valinnanvapausmenettelyt luovat merkittävän riskin koko julkisen talouden kokonaisuudelle, johon myös kunnat sisältyvät. Sote-uudistuksen mahdollinen taloudellinen epäonnistuminen ei ole riski vain maakunnille ja valtion taloudelle vaan siitä seuraa väistämättä vaikutuksia kuntataloudelle. Kuntien valtionosuusleikkaukset ja mm. verotulojen siirto kunnilta valtiolle ovat perinteisesti olleet merkittävä keino valtion budjetin tasapainottamisessa.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa esiteltyyn valtakunnallisten tiedonhallintapalvelujen toteuttaminen on uudistuksen onnistumisen kannalta elintärkeää. Mikäli palvelu ei toimi kuvatulla tavalla 1.1.2019 on uudistuksen käytännön toteuttaminen mahdotonta. Uudistus moninkertaistaa siirtyvän asiakastiedon määrän eri toimijoiden välillä, joten tietojen vaihdon toteuttaminen manuaalisesti esim. kirjeitse ruuhkauttaisi järjestelmän välittömästi. Tietojen on siirryttävä operatiivisesta järjestelmästä toiseen joustavasti ja tietoturvallisesti.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.